ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΥ

Η γυναίκα που δεν έζησε στη σκιά των τιτάνων

Μια ζωή προσφοράς για τη σπουδαία κυρία, σύμβολο κομψότητας, διάσημη καλλονή, που προσέφερε στην Ελλάδα ένα μουσείο μοναδικής αξίας.

ΤΗΣ ΦΑΙΗΣ ΜΠΕΗ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ: ΙΩΑΝΝΑ ΤΖΕΤΖΟΥΜΗ

Θροΐσματα από φουρό, λάμψεις από πολυελαίους, ασπρόμαυρες φιγούρες γυναικών με έξωμες τουαλέτες. Άντρες με φράκο να ακουμπούν με κινήσεις χορευτικές γυμνές πλάτες. Με τη γνώση μιας εποχής αθωότητας και την επίγνωση πως πάει χάθηκε, η κυρία Αλεξάνδρα Κανελλοπούλου, με την ξεχωριστή ζωή και τη δημιουργία ενός μοναδικού μουσείου, παρακαλεί ευγενικά να μη γράψουμε καμία υπερβολή γι' αυτήν και να μην της αφιερώσουμε πολλές σελίδες. Και ναι μεν η υπερβολή είναι απαγορευτική γιατί δεν χωράει στη ζωή της, αλλά οι λίγες σελίδες γι' αυτή θα ήταν από δύσκολες έως ακατόρθωτες. Για μας τουλάχιστον που δεν είμαστε ποιητές για να χωράμε μεγάλες έννοιες σε λίγες μόλις λεξούλες...

Τα ονόματα του Παύλου και της Αλεξάνδρας Κανελλοπούλου είναι γνωστά στο ευρύ κοινό, γιατί σηματοδοτούν ένα μοναδικό μουσείο με πάνω από 6.500 μνημεία αρχαίας ελληνικής τέχνης. Μακριά από αρχοντοχωριατισμούς νεόπλουτων και το υπερφίαλο του φόβου της μη αποδοχής, έζησαν μια Αθήνα που γοητεύει. Μια Αθήνα που υπάρχει μόνο σε ασπρόμαυρες, ίσως και κάποιες σέπια φωτογραφίες πια. Μια Αθήνα με απόηχους από γέλια και κρυστάλλινα ποτήρια να δημιουργούν μουσική κροταλίζοντας στα τοιχώματά τους τα παγάκια. Μια Αθήνα με γέλια, κομψότητα, ενσταντανέ από χορούς στον Ιππικό Όμιλο, στις μεγάλες αίθουσες χορού των ξενοδοχείων, στα τεράστια αρχοντικά. Η κυρία Κανελλοπούλου, κανονική και όχι φιγούρα από τις φωτογραφίες της, μου χαμογελά ακουμπισμένη σε έναν τοίχο στο υπέροχο σπίτι της, στην εστέτ περιοχή των πρώην ανακτόρων. Πίσω της, σε ένα τεράστιο παράθυρο, λίγο σνομπ και πολύ σίγουρη για τον εαυτό της, κατάλευκη η Ακρόπολη σαρκάζει την ασημαντότητά μας μπροστά στο μεγαλείο της. Απέναντί μου ένα επιβλητικό πορτρέτο της Αλεξάνδρας Κανελλοπούλου, φιλοτεχνημένο από τον Γιάννη Μόραλη να κοιτά κατάματα το πρωτότυπό του. Πλάι μου, οι προθήκες που φιλοξενούν μέρος της πολύτιμης συλλογής του ζεύγους Κανελλοπούλου, να μετράνε αιώνες από την προϊστορία έως τους νεότερους χρόνους, με μια λευκότητα απόκοσμη. Ακούω τη διήγηση της Αλεξάνδρας Κανελλοπούλου και ο χρόνος δεν υπάρχει πια. Κόρη του υπουργού Ναυτιλίας Δημήτριου Λόντου και της αριστοκρατικής Μελπομένης Σκαμπαβία, η Αλεξάνδρα και η αδελφή της Θέκλα περνούν τα παιδικά τους χρόνια όπως τα λιγοστά τυχερά κορίτσια μιας περιορισμένης ευνοούμενης τάξης. *«Τα παιδικά μου χρόνια ήταν αξέχαστα»* ξεκινάει την ήρεμη αφήγησή της. *«Είχα δύο θαυμάσιους γονείς που είχαν πολλή αγάπη ο ένας για τον άλλον. Ποτέ, ούτε μία φορά δεν τους άκουσα να λογομαχούν, να λένε μία κουβέντα παραπάνω ο ένας στον άλλον. Ω, ναι, ήμουν τόσο ευτυχισμένο παιδί! Ζούσα μες στην αγάπη τους. Ούτε τα πλούτη ούτε οι δόξες ούτε τίποτα δεν μπορεί να συγκριθεί με την ασφάλεια που σου δίνουν οι μονιασμένοι γονείς, η αρμονική οικογένεια»*. Οι ηλιόλουστες μέρες των παιδικών χρόνων έχουν και χειμωνιάτικες συννεφιές, καταιγίδες που ξεσπούν ξαφνικά και δημιουργούν χειμάρρους, ικανούς να πνίξουν σε θλίψη όλα τα άλλα συναισθήματα. Το 1945 η υπέροχη μητέρα χάνεται για πάντα στη θάλασσα, στα συντρίμμια ενός ναυαγίου. Η κυρία Κανελλοπούλου δεν μιλάει πολύ για την οδύνη της ορφάνιας. Προχωράει στο χρόνο και συναντάει τον εαυτό της κοπέλα πια. Είναι γνωστό πως υπήρξε διάσημη καλλονή και μία από τις πιο κομψές Αθηναίες. Έπαιζε τένις στον Όμιλο, ήταν εθελόντρια του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού και οικοδέσποινα στο πατρικό της των πιο σημαντικών πολιτικών, επιστημόνων και λογοτεχνών της εποχής. Ο πατέρας της και ο Γεώργιος Παπανδρέου ήταν αχώριστοι, σαν αδέλφια. *«Ποτέ δεν ανακατευόμουν με τα πολιτικά, όμως ο Θεός να βάλει το χέρι του για το πού πάμε σαν έθνος. Ο Παύλος, ο σύζυγός μου, ο οποίος ήταν γνώστης της ελληνικής ιστορίας και την είχε μελετήσει σε βάθος, μου έλεγε: "Μη γελιέσαι. Όταν αρχίζουν οι φιλοδοξίες του ενός και του άλλου πολιτικού άντρα να είναι πιο σημαντικές από τη φιλοδοξία για το καλό της Ελλάδας, μην περιμένεις προκοπή". Είμαστε και πάρα πολύ ανεξάρτητοι εμείς οι Έλληνες! Ο καθένας πρέπει να έχει τη δική του γνώμη και να προσπαθεί να την επιβάλλει, πράγμα που δεν είμαι σίγουρη αν είναι ό,τι καλύτερο»*. Είμαι σίγουρη πως θα προτιμούσε ένα πολίτευμα τιμοκρατικό, σαν την παρεκτροπή στα χρόνια της αρχαίας αθηναϊκής δημο-

«Ο σύζυγός μου, ο Παύλος Κανελλόπουλος, μου έλεγε: "Μη γελιέσαι. Όταν αρχίζουν οι φιλοδοξίες του ενός και του άλλου πολιτικού άντρα να είναι πιο σημαντικές από τη φιλοδοξία για το καλό της Ελλάδας, μην περιμένεις προκοπή"».

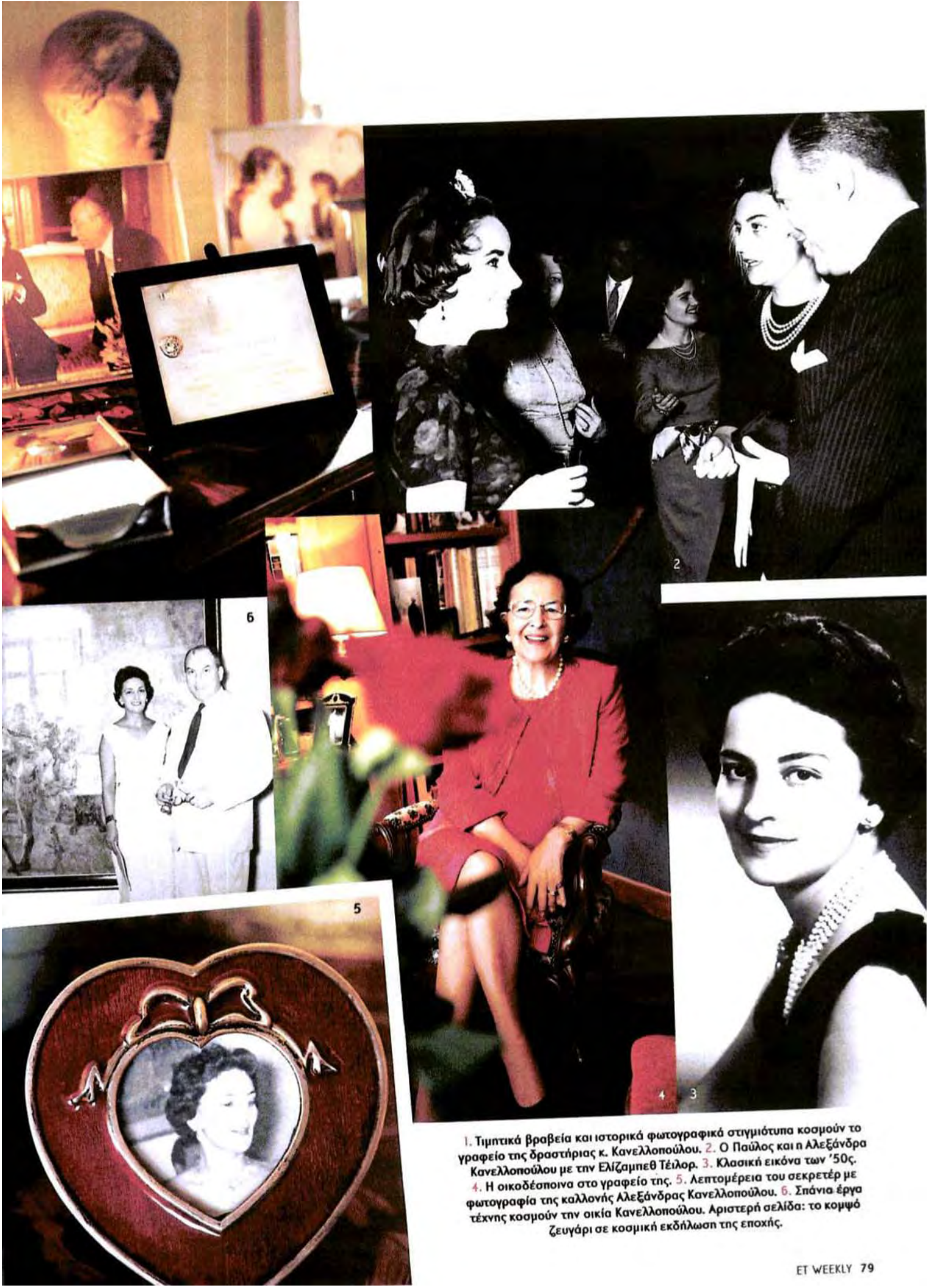

1. Τιμητικά βραβεία και ιστορικά φωτογραφικά στιγμιότυπα κοσμούν το γραφείο της δραστήριας κ. Κανελλοπούλου. 2. Ο Παύλος και η Αλεξάνδρα Κανελλοπούλου με την Ελίζαμπεθ Τέιλορ. 3. Κλασική εικόνα των '50ς. 4. Η οικοδέσποινα στο γραφείο της. 5. Λεπτομέρεια του σεκρετέρ με φωτογραφία της καλλονής Αλεξάνδρας Κανελλοπούλου. 6. Σπάνια έργα τέχνης κοσμούν την οικία Κανελλοπούλου. Αριστερή σελίδα: το κομψό ζευγάρι σε κοσμική εκδήλωση της εποχής.

κρατίας, αλλά δεν τη ρωτώ. Και οι Νεοέλληνες; Τι σας ενοχλεί στη νοοτροπία τους; *«Αυτό που με ενοχλούσε πάντα είναι ότι όλοι μα όλοι είμαστε καπετάν ένας! Όλοι θέλουμε να επιβάλλουμε τα δικά μας. Η διαφορετική αντίληψη είναι απολύτως σεβαστή, αλλά μη μου την επιβάλλεις με το ζόρι. Αναπόφευκτα αυτό φέρνει αυτή την ακυβερνησία».* Μιλάει για όσα την ενοχλούν και για όσα αγαπά με ένα χιούμορ ύπουλο και εκρηκτικό, σαν δυναμίτης σε θεμέλια κτιρίων. Γελώντας πονηρά, δηλώνει περήφανη που δεν είναι φεμινίστρια και συμπληρώνει: *«Παρόλο που έχω, είχα και θα έχω δική μου δραστηριότητα».* Παρατηρεί με έντονη ματιά τις αντιδράσεις μου. *«Το κάθε σπίτι έχει έναν αρχηγό. Η γυναίκα μπορεί να κάνει ό,τι θέλει. Πρέπει όμως να έχει τον τρόπο να προβάλλει τον άντρα της. Μια φορά κι έναν καιρό, η μητέρα μου είχε πάει σε ένα σπίτι στο Περιστέρι, προκειμένου να δει και να πάρει στο σπίτι μας εσωτερική μια κοπέλα. Ο πατέρας της κοπέλας ήταν ένας βλάκας και μέθυσος. Η μητέρα πανέξυπνη, συντηρούσε μία ολόκληρη οικογένεια και επιπλέον εργαζόταν και έφερνε τα λεφτά στο σπίτι. Το φτωχικό σπίτι της ήταν τέλειο, πεντακάθαρο. Όταν λοιπόν πήγε στο σπίτι τους να μιλήσει μαζί τους, αυτός ήταν καθισμένος σαν πασάς και αυτή τετραπέρατη καθόταν από πίσω του –έχετε δει κάτι παλιές φωτογραφίες που πάντα ο άντρας είναι μπροστά και η γυναίκα πίσω από τον ώμο του; Έτσι ακριβώς!– και μιλούσε αυτή γιατί αυτός δεν ήταν εις θέση να πει τίποτα. Και αυτή συνεχώς έλεγε "ο άντρας μου νομίζει αυτό, ο άντρας μου νομίζει εκείνο". Βέβαια, αυτός δεν έλεγε τίποτα. Δεν μπορούσε καν να εκφράσει την άποψή του, αλλά εκείνη τη διατύπωνε σαν δική του. Τον ανέβαζε. Ε, είναι ό,τι πιο έξυπνο μπορεί να κάνει μία γυναίκα!»* Η Αλεξάνδρα Κανελλοπούλου έχει μεγαλώσει πιστεύοντας πως στην πατρίδα πρέπει να προσφέρεις και όχι να απαιτείς να σου προσφέρει αυτή. Από μικρή γαλουχήθηκε με την έννοια του εθελοντισμού. Είπαμε άλλωστε πως δούλευε ως αδελφή του Ερυθρού Σταυρού. Και αυτό ήταν μόνο η αρχή για μια έντονη δραστηριότητά της σε κοινωφελή ιδρύματα. Αποφεύγει να πει πολλά. Άλλωστε οι πράξεις προσφοράς παύουν να αξί-

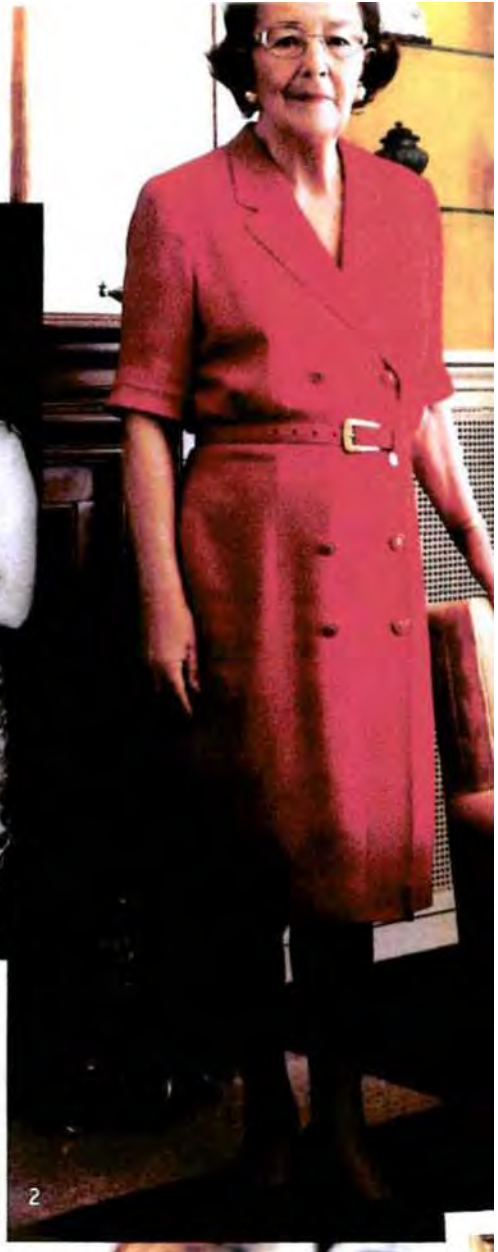

1. Ο Παύλος και η Αλεξάνδρα Κανελλοπούλου σε επίσημη έξοδο. 2. Στο ρετιρέ της Ηρώδου Αττικού. 3. Λάτρης της κλασικής αισθητικής, δείχνει ιδιαίτερη αδυναμία στα αυγά Faberge. 4. Το πορτρέτο της φιλοτεχνημένο από τον Γιάννη Μόραλη. 5. Η κλασική ελληνική ομορφιά της ξεχώρισε στην αθηναϊκή κοινωνία.

ζουν αν διαφημίζονται. Λέμε λοιπόν για ταξίδια. Σε εποχές που οι άνθρωποι γνώριζαν τον κόσμο μόνο μέσα από τα *Επίκαιρα* στο σινεμά, η ίδια με το σύζυγό της Παύλο εξερευνούσαν τον κόσμο συλλέγοντας εικόνες. Από τις περιπλανήσεις της τι πιστεύει; Βρήκε έναν τόπο όπου θα μπορούσε να ζήσει και ο οποίος να πάρει τη θέση της Ελλάδας γι' αυτήν; *«Δεν ξέρω! Δεν το έχω δοκιμάσει ποτέ»* μου απαντά και συνεχίζει να μιλάει για την Ελλάδα, σαν να μην έγινε ποτέ αυτή η ερώτηση. *«Εγώ τώρα έχω μία μεγάλη αδυναμία, μια εμμονή με τη Θράκη! Επειδή είναι ακριτικό μέρος και φυλάει τις Θερμοπύλες, ήθελα οπωσδήποτε να κάνω κάτι εκεί, για τους ανθρώπους της. Αφού κάναμε τις μελέτες μας, τελικά καταλήξαμε να κάνουμε ένα τυροκομείο!»* Τυροκομείο; Φοβάμαι μήπως η έντονη έκπληξη που φαίνεται στο πρόσωπό μου την ενοχλήσει, μα η ίδια συνεχίζει χαμογελαστή. *«Ναι. Για να μαζεύουμε το γάλα. Βλέπετε, οι κτηνοτρόφοι δεν πληρώνονταν από τις μεγάλες εταιρείες που δεν τους αναγνώριζαν ως οικολογικό το προϊόν, και ήταν έτοιμοι να τα παρατήσουν. Και το αποτέλεσμα αυτού; Οι άνθρωποι θα χτυπούσαν πόρτες για να πάρουν ένα διορισμό στο Δημόσιο. Έτσι, τους αγοράζω εγώ όλο το γάλα, το κάνουμε τυρί και βεβαίως τα έσοδα μπαίνουν πάλι στο εργοστάσιο. Για την ώρα βέβαια δεν υπάρχουν εισπράξεις».* Γελάει με το παράλογο του πράγματος. *«Μα δεν έχει σημασία διότι αυτοί οι άνθρωποι είναι ευχαριστημένοι. Και το επαναλαμβάνω αυτό, γιατί στην αρχή με κοιτούσαν με αρκετή δυσπιστία και τώρα όλοι οι κτηνοτρόφοι θέλουν να ενταχθούν σε εμάς. Ε, αυτό με χαροποιεί γιατί αναγκάστηκαν και οι μεγάλες εταιρείες να τους πληρώνουν. Τώρα μου ζητάνε να μεγαλώσουμε μάλιστα το τυροκομείο. Μα τι θα κάνω εγώ; Την τυροκόμο στα 80 μου; Όμως αυτό που έχει σημασία είναι πως οι κτηνοτρόφοι είναι χαρούμενοι γιατί κατάλαβαν ποιο είναι το συμφέρον τους. Πριν τι γινόταν; Έπαιρναν επιδοτήσεις και δεν δούλευαν. Απλώς περίμεναν πότε θα πάρουν την επιδότηση. Πήγα λοιπόν η ίδια και τους εξήγησα: παίρνετε την επιδότηση και τι είσαστε; Ζητιάνοι! Αυτό θέλετε; Σηκωθείτε και γίνετε εσείς οι επιχειρηματίες! Ο καθένας έχει τα πρόβατά του. Μη δέχεστε να σας κοροϊδεύουν, αλλά μην πάτε να κοροϊδέψετε και εσείς. Αντί να περιμένετε πότε θα σας δώσουν ψάρια να φάτε, μάθετε να ψαρεύετε! Τώρα ψάχνω να βρω λύση, αν μπορεί κάποιος να το αγοράσει. Είμαι μεγάλη, κουράστηκα. Σιγά σιγά θέλω να φύγουν τα πάντα από πάνω μου, να ασχοληθώ μόνο με το έργο του Παύλου, το Μουσείο που θα αφήσω στον τόπο μου. Μα δεν με αφήνουν. Γιατί τους προσέχω έναν έναν προσωπικά. Τους δίνω δάνεια. Βλέπετε, δεν υπάρχει κάθε εποχή γάλα. Πήγαιναν λοιπόν στην τράπεζα και δανειζόντουσαν και όλα τους τα λεφτά τα έδιναν σε τόκους. Φυσικά εγώ τους δανείζω χωρίς τόκους, για να μπορέσουν να περάσουν όταν δεν υπάρχει γάλα, και μετά τα συμψηφίζουμε όταν αρχίζουν και δίνουν γάλα. Δεν μπορούμε να κάνουμε όλη την Ελλάδα δημόσιους υπαλλήλους. Πρέπει να αναπτύξουν δουλειές μόνοι τους και να είναι υπερήφανοι γι' αυτό που κάνουν. Και δεν είσαι υπερήφανος όταν είσαι δικηγόρος, γιατρός, κτηνοτρόφος ή οτιδήποτε. Είσαι υπερήφανος όταν είσαι καλός δικηγόρος, καλός γιατρός, καλός κτηνοτρόφος».*

«Δεν είσαι υπερήφανος όταν είσαι δικηγόρος, γιατρός, κτηνοτρόφος ή οτιδήποτε. Είσαι υπερήφανος όταν είσαι καλός δικηγόρος, καλός γιατρός και καλός κτηνοτρόφος».

Θα μπορούσε να μιλάει με τις ώρες για τη Θράκη, για τους κτηνοτρόφους, για ό,τι αγαπάει. Και η πιο μεγάλη αγάπη; Ο άντρας της, ο Παύλος Κανελλόπουλος, που έζησαν μαζί 60 περίπου χρόνια. Ο βιομήχανος Παύλος Κανελλόπουλος ήταν ο μικρότερος γιος του βουλευτή Αττικοβοιωτίας με το κόμμα του Χαρίλαου Τρικούπη, Άγγελου Κανελλόπουλου, και της Ελένης Οικονόμου και αδελφός του Νέλλου και του Λεωνίδα. Μία ιστορική οικογένεια βιομηχάνων με την *Εταιρεία Χημικών Προϊόντων και Λιπασμάτων*, τα *Κλωστοϋφαντουργεία Βέρμιον*, *σαπωνοποιεία* και φυσικά τα *Τσιμέντα ΤΙΤΑΝ*. Τα όνειρα του

αυστηρού Άγγελου ήταν για τους γιους του τεράστια. Τα παιδιά μελετούσαν σκληρά και σπούδαζαν στα καλύτερα πανεπιστήμια του κόσμου. Ο Παύλος τελείωσε το Ουμανιστικό Γυμνάσιο του Μονάχου, για να συνεχίσει στο πανεπιστήμιο σπουδάζοντας Ρωμαϊκό Δίκαιο, ενώ παράλληλα παρακολουθούσε μαθήματα αρχαιολογίας και φιλολογίας. *«Ο Παύλος ήταν ένας μεγάλος πατριώτης»* συνεχίζει την αφήγηση η Αλεξάνδρα Κανελλοπούλου, προσπαθώντας ταυτόχρονα να μη μυθοποιήσει τον αγαπημένο της σύντροφο. *«Οι σπουδές του πραγματοποιήθηκαν στη Γερμανία, επειδή ο πεθερός μου ακολουθούσε τον τότε βασιλιά. Όποτε οι βασιλείς έφευγαν, τους ακολουθούσε και όποτε γύριζαν στην Ελλάδα, τον ήθελαν μαζί τους. Όμως, καθώς μεγαλώνανε τα παιδιά, έπρεπε να μείνουν σε ένα σχολείο και γι' αυτό ζήτησαν τότε να τους επιτρέψουν να παραμείνουν στη Γερμανία. Έτσι ο άντρας μου και οι κουνιάδοι μου τελείωσαν τις σπουδές τους στο Μόναχο»*. Κάπου εκεί, ξεκινάει και ο έρωτας του Παύλου Κανελλόπουλου με το ωραίο, με τα ελληνικά έργα τέχνης, με το αρχαίο κάλλος, αλλά και με τη γυναίκα που έμελλε να τον συντροφεύει μέχρι το τέλος της ζωής του. «Η διαφορά μου προς άλλους συλλέκτες είναι ότι δεν ήτο κάτι που επιδίωξα, ο έρωτας όμως προς το ωραίο με έφερε εκεί σχεδόν αυτόματα» έγραφε τότε ο ίδιος. *«Α! Ό,τι ήταν ελληνικό τον συγκινούσε»* συμπληρώνει τώρα η Αλεξάνδρα Κανελλοπούλου. *«Έφτιαξε μία από τις μεγαλύτερες συλλογές του κόσμου με καταπληκτικής ποιότητας και σπανιότητας κομμάτια. Όταν μου έδωσε πριν από δύο χρόνια το Αργυρό Μετάλλιο η Ακαδημία, αυτό που μου είπαν ήταν πως η συλλογή είναι ανεκτίμητης αξίας, διότι υπάρχουν πράγματα που είναι μοναδικά, δεν υπάρχει τίποτα το σκάρτο. Ο Παύλος είχε ένα απίστευτο ένστικτο για το τι είναι καλό και τι όχι. Άλλωστε, ξόδεψε όλη του την περιουσία για να αποκτήσει αυτήν τη συλλογή. Ήταν πολύ ρομαντικός άνθρωπος»*. Πώς γνωρίστηκαν; *«Εδώ στην Αθήνα»* θυμάται και τα μάτια της δείχνουν να παρακολουθούν πριβέ προβολή αισθηματικής ταινίας. *«Ο πατέρας μου και ο πατέρας του ήταν πάρα πολύ καλοί φίλοι. Κάναμε μαζί μαθήματα τένις και βλεπόμασταν μέχρι που ήρθε και με ζήτησε από τους γονείς μου. Ήταν δύσκολος άνθρωπος ο Παύλος. Όλοι μου λένε "μόνο εσύ θα μπορούσες να ζήσεις μαζί του". Βλέπετε, ήταν πολύ νευρικός, πολύ ευέξαπτος, πολύ εγωιστής, ήθελε πάντα να περνάει το δικό του, μα ήταν και πολύ γλυκός, τρυφερός, δίκαιος, όμορφος άνθρωπος. Βγαίναμε πολύ. Ναι! Ήμασταν κοσμικοί, αλλά ποτέ δεν δώσαμε περισσότερη σημασία στα κοσμικά από όση τους αναλογούσε, από όση τους αξίζουν. Το μυαλό και εκείνου και το δικό μου ήταν πώς να κάνουμε πράγματα για τον τόπο μας. Έτσι ήμασταν μαθημένοι και οι δύο από τα σπίτια μας. Ήμασταν λάτρεις του τόπου μας και μόνο το καλό του μας ενδιέφερε και τι να αφήσουμε πίσω μας γι' αυτό τον τόπο»*. Τη ρωτάω σε ποιους τομείς παρέσυρε ο ένας τον άλλον και σε ποιους τον συγκρατούσε. *«Πολύ εύκολα και χωρίς κανένα πρόβλημα μπορούσε να μην αφήσει πίσω του δεκάρα, να τα ξοδέψει όλα, αρκεί να αποκτήσει αυτά τα κειμήλια. Πούλησε μάλιστα τις μετοχές του, κι αν δεν τον συγκρατούσα κάπως, θα μπορούσε να πουλήσει τα πάντα για να αποκτήσει και άλλα αρχαία κομμάτια γι' αυτήν τη συλλογή. Καμιά φορά κάναμε και καβγά γι' αυτό το θέμα,*

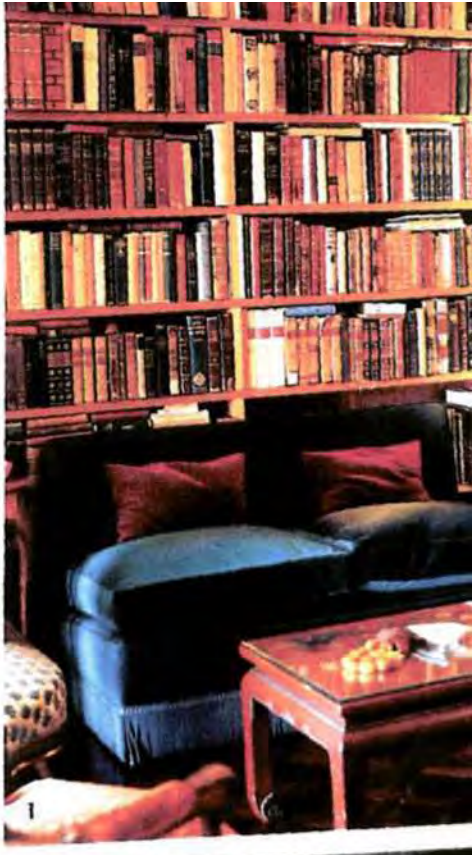

«Νομίζω πως τις πιο σημαντικές μου αναμνήσεις τις έχω από τότε που ήμουν νοσοκόμα και προσέφερα. Αυτή η περίοδος της ζωής μου μου έχει μείνει και θα με συντροφεύει για πάντα».

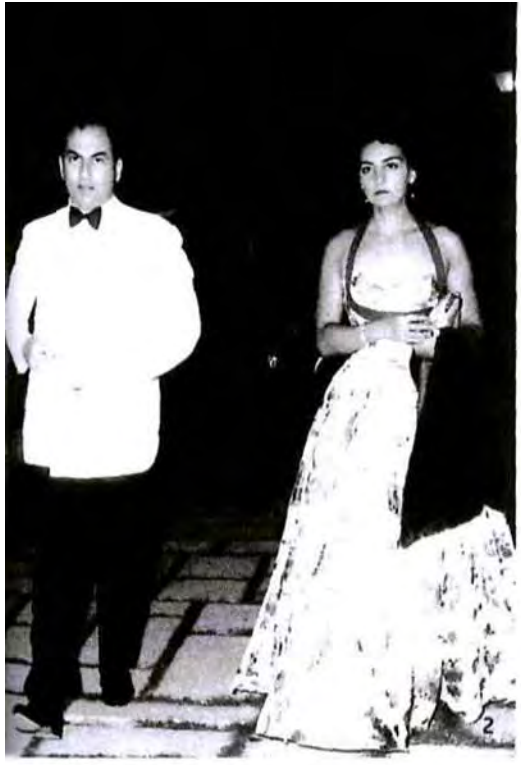

1. Λεπτομέρεια από την εντυπωσιακή βιβλιοθήκη. 2. Σε κοσμική έξοδο με τον άντρα που έζησε κοντά του πάνω από 60 χρόνια. 3. Ιούνιος του 2007σε ένα από τα σαλόνια του σπιτιού της. 4. Φωτογραφίες της πρώην βασιλικής οικογένειας σε side tables των σαλονιών. 5. Το ζεύγος Κανελλοπούλου προσέφερε ελληνική φιλοξενία σε πολλές διεθνείς προσωπικότητες.

αλλά πάντα αναγνώριζε και έλεγε για μένα "η γυναίκα μου με το τετράγωνο μυαλό". Ήταν πάρα πολύ έξυπνος. Διάβαζε συνέχεια, μπορούσε να απαγγείλει όλη την Ιλιάδα και την Οδύσσεια με ευκολία, χωρίς να ξεχάσει ούτε ένα στίχο». Υπήρξατε τόσο κομψή, κυρία Κανελλοπούλου! Αλλά δείχνατε και την αγάπη σας στο κλασικό. Δεν χωράει τίποτα μοντέρνο στον τρόπο ζωής σας και στο στυλ σας; *«Δεν γνωρίζω αν ήμουν η πιο κομψή Αθηναία, όπως λέτε, αλλά όντως απεχθάνομαι οτιδήποτε μοντέρνο. Ούτε τα ξέρω τα μοντέρνα ούτε τα καταλαβαίνω. Δεν λέω, μπορεί η σύγχρονη τέχνη να αξίζει πολλά. Εγώ όμως, αν δω κάτι, θέλω να μου δώσει μία χαρά και πάνω από όλα να καταλαβαίνω και τι βλέπω. Το υποσυνείδητο του καλλιτέχνη δεν με ενδιαφέρει καθόλου. Σάμπως ξέρω και αν είχε τίποτα στο κεφάλι του αυτός ο Χριστιανός την ώρα που έκανε αυτές τις μουντζούρες; Εγώ όλα αυτά τα θεωρώ γελοία. Μου αρέσει ό,τι είναι αρμονικό».* Της ζητάω να μου ξεχωρίσει ένα κομμάτι από τη συλλογή της. *«Δεν μπορώ»* απαντάει γρήγορα, αν και ξέρω πως μία εξαιρετική προτομή της θεάς Αφροδίτης του 4ου π.Χ. αιώνα είναι ένα από τα αγαπημένα έργα της συλλογής, καθώς ο Παύλος Κανελλόπουλος υποστήριζε ότι η Αλεξάνδρα είχε ακριβώς το ίδιο προφίλ. Αυτή την προτομή την έχει κρατήσει στο σπίτι. Της ζητάω να μου ξεχωρίσει έστω μία από τις πιο σημαντικές αναμνήσεις της ζωής της. *«Νομίζω πως τις πιο σημαντικές μου αναμνήσεις τις έχω από τότε που ήμουν νοσοκόμα και προσέφερα. Αυτή η περίοδος της ζωής μου μου έχει μείνει και θα με συντροφεύει για πάντα. Ήμουν πολύ χαρούμενη για το έργο που αισθανόμουν πως προσέφερα στον τόπο, ήμουν και ανύπαντρη και ήμουν πραγματικά ξέγνοιαστη. Όταν παντρεύτηκα, ο άντρας μου δεν ήθελε καθόλου να ανακατευτώ στα κοινά. Πίστευε πως η γυναίκα πρέπει να φροντίζει τον άντρα της. Βεβαίως, πάντα έβρισκα τρόπους και έκανα αυτά που ήθελα και στο τέλος το παραδέχτηκε και εκείνος ότι η πραγματική ευτυχία μου ήταν να προσφέρω στην πατρίδα μου».* Και μέσα σ' όλα αυτά οι άνθρωποι. Και οι αλήθειες τους. *«Ναι, έχω γνωρίσει και έχω συναναστραφεί πολλούς αξιόλογους ανθρώπους. Και την κυρία Ζισκάρ ντ' Εστέν, και την Ελίζαμπεθ Τέιλορ, τη Μαρία Κάλλας, τον Αριστοτέλη Ωνάση και τη βασίλισσα Ελένη της Ρουμανίας, μία εκπληκτική γυναίκα, αλλά δεν μπορώ να τους θυμηθώ όλους και σίγουρα δεν μπορώ να ξεχωρίσω κανέναν. Έχω ζήσει τόσο πολλά... Και πάλι όμως, αυτοί που όντως μου έχουν μείνει είναι αυτοί που προσέφεραν για το γενικό καλό. Όπως ακριβώς εκτιμούσα τους Έλληνες που προσέφεραν στον τόπο τους, έτσι ακριβώς έκανα και με τις ξένες προσωπικότητες. Αρκεί βέβαια να μην ξεπερνούσανε τα εσκαμμένα!»* Τη ρωτάω αν θα δεχόταν ποτέ τον τίτλο της πρέσβειρας του Ελληνισμού. *«Ο Χριστός και η Παναγία! Τι είναι αυτά που λέτε; Σας παρακαλώ!»* αντιδρά ανεβάζοντας για πρώτη φορά κάπως τον τόνο της κομψής φωνής της. Κι όμως, είναι αυτή η ίδια γυναίκα που χτύπησε πόρτες, που παρακάλεσε, που τα 'βαλε με ένα δυσκίνητο και καχύποπτο κρατικό μηχανισμό, όχι για να ζητήσει, αλλά για να προσφέρει. Να προσφέρει ένα μουσείο για την Ελλάδα. Δεν λέει τίποτα. Δεν ζητάει καμία αναγνώριση. Μόνο χαμογελά πια ήσυχη και ικανοποιημένη. Για το όνειρο της προσφοράς που έγινε πραγματικότητα, για μια προσωπική διαδρομή με τους όρους της, για την ευτυχία των αληθινών συναισθημάτων και σχέσεων. Ναι, κύρια Κανελλοπούλου! Δεν θα γράψω καμία υπερβολή! Η δική σας ιστορία δεν χωράει υπερβολές. Φτάνει που το μέγεθός της είναι έξω από το μέτρο των άλλων ανθρώπων. Φτάνει που το προφίλ σας πράγματι είναι ίδιο με εκείνη την αρχαία μικροσκοπική Αφροδίτη. Περπατώ στην πολυχρωμία της πλατειάς Κολωνακίου και για κάποιο λόγο περπατάω με μουσική υπόκρουση Σαββόπουλου. «Ζήτω η Ελλάδα και καθετί ελληνικό στον κόσμο αυτό. Ελασσόνα, Λιβαδειά, Μελβούρνη, Μόναχο... Ζήτωωω...»